

MONITORING ŠKŮDCŮ POLNÍ ZELENINY - 35. TÝDEN (30.8.2021)

Kamil Holý

Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.

Zprávy jsou zveřejňovány v Zelinářském zpravodaji, na Rostlinolékařském portálu a umístěny na webových stránkách VÚRV: www.vurv.cz - záložka [Poradenství](#). Monitoring je podpořen z prostředků MZe - NAP (Národní akční plán k bezpečnému používání pesticidů).

Výskyt škůdců

Zvyšuje se početnost housenek můr, lokálně i molice vlašovičnickové a mšice zelné. Začíná klást nová generace květilky zelné. Další škůdci lokálně, v závislosti na lokalitě a ochraně (dřepčící, bělásci, třásněnky, osenice polní, vrtalky, mandelinka bramborová). Zvyšuje se aktivita drátovců, pozemky s vyšším výskytem sklízet přednostně.

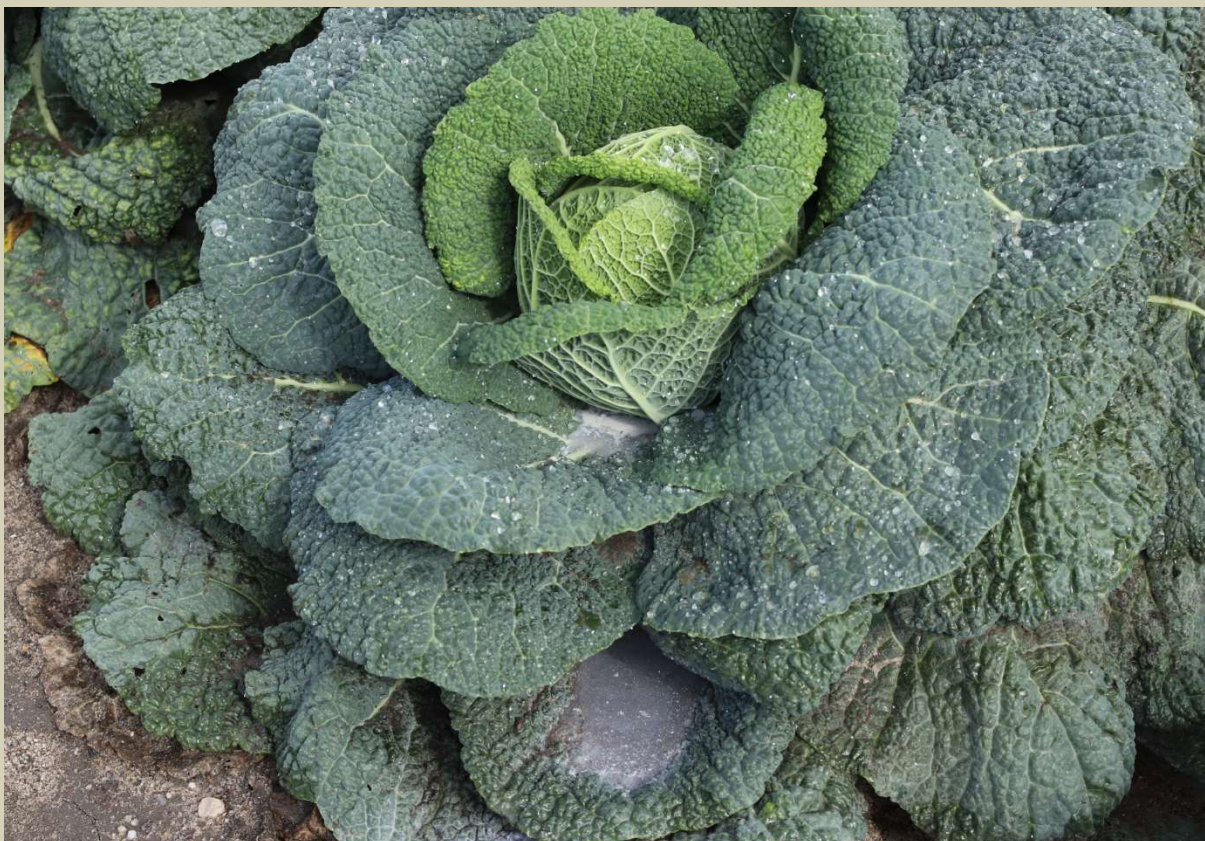
Brukvovitá zelenina - začíná klást další generace květilky zelné, vlhká půda podporuje líhnutí dospělců i vajíček. Objevují se mladé housenky můry zelné a kapustové, kladení pokračuje, početnost se bude zvyšovat. Především na hlávkové kapustě škodlivé výskyty molic + růst černí na medovici - zintenzivnit ochranu. Lokálně vyšší výskyt min vrtalek na listech kedlubnů (ohniskově až 100 % napadených rostlin). Na ostatních zeleninách se daří držet pod prahem škodlivosti. U ostatních druhů výskyt podobný minulému týdnu: na lokalitách s přežívajícími koloniemi mšice zelené dochází k jejich postupnému rozrůstání, ale jedná se pouze o jednotlivé rostliny. Důvodem je nižší aktivita predátorů (letos především pestřenek). Lokálně jsou třásněnky v hlávkách zelí. Zápředníčků je méně, ale lokálně mohou škodit, stejně tak bělásci a další druhy motýlů. Obdobně variabilní škodlivost je u dřepčků, jeden týden jsou, další téměř žádní.

Ostatní zelenina - v Semicích jsou vyšší odchyty osenice polní, na dalších lokalitách odchyty nízké, tzn. lokálně může způsobit výrazné škody - monitorovat housenky. Po letním poklesu začínají aktivovat drátovci, čím déle zůstanou plodiny na pozemku, tím vyšší bude poškození (kořenová zelenina, brambory...). Z dalších druhů ve vyšších počtech pouze mandelinka bramborová a třásněnky. Na různých plodinách se začíná objevovat sviluška chmelová, ale příznaky poškození zatím nejsou. S ohledem na počasí by se sviluškou na polní zelenině problém být neměl, ale na suchých, teplých místech pozemku (pod stromy na souvrati) může dojít k lokálním škodám.

Deštivé a vlhké počasí podporuje rozvoj chorob => bude vyšší výskyt saprofágních druhů hmyzu (vyvíjejí se v hniající zelenině - nejsou příčinou hnilob - neškodí).

Rizikové - molice, housenky můr a běláška, květilka, drátovci, zápředníček, dřepčící, mandelinka

Začínají se objevovat porosty napadené molicí - po deštích se hromadí bílé šupinky v listech nebo na půdě pod rostlinou

Drátovci se probudili z letního spánku - škody budou vzrůstat

Molice vlašovičnicková

- početnost většinou stagnuje, ale již se objevují porosty (zvláště na její oblíbené kapustě) se škodlivým výskytem. Na medovici se tvoří černě.

Zdrojem jsou především starší porosty, které je nutné v případě výskytu pupáří zapravit do půdy co nejdříve po sklizni.

Monitoring - na spodní straně listů dospělci, snůšky vajíček, nymfy a pupária.

Ochrana - při vyšším výskytu ošetřit proti dospělcům před vykladením vajíček. Tankmix s olejem výrazně zvýší účinnost.

Problematická je především hlávková kapusta, u které je obtížné kvalitně ošetřit spodní stranu zkrabacených listů - pokud se pěstuje v pruzích mezi další brukvovitou zeleninou, je třeba provádět její ochranu v kratších intervalech, než okolní porosty. Kromě vlastního poškození je kapusta zdrojem molic pro okolní druhy zelenin.

Osenice polní

- lokálně nadprůměrné odchyty do feromonových lapáků => lokálně vyšší riziko škod oproti jiným rokům.

Osenice preferují mladší porosty, ze zelenin mají oblíbený celer, ale v jaké plodině budou škodit, nelze předvídat. I při nadprůměrných výskytech dospělců nemusí škodit - mohou klást na výdroly nebo nezemědělskou půdu => ochranu dělat na základě monitoringu.

Monitoring - hledat požerky na částech rostlin blízko půdy (u celeru na řapících), mladé housenky přes den ukryté v půdě - prstem prohrabat vrchní vrstvu půdy v blízkosti rostliny.

Ochrana - proti housenkám do 3. instaru (do velikosti 1-1,5 cm), provádí se navečer nebo v noci, kdy jsou housenky aktivní. Starší

housenky zůstávají trvale pod povrchem půdy, kam se přípravky nedostanou.

Housenky mūr

- let a kladení mūry zelené a kapustové jsou stále na začátku, druhá generace obou druhů je rozvleklá, škodit mohou až do konce září.

Monitoring - požerky jsou vidět při průchodu porostem - hledat snůšky vajíček a housenky na spodní straně poškozených listů. Výskyt často ohniskový.

Ochrana - cílit na mladé housenky, které jsou nejcitlivější. Starší se zažirají do hlávek, kam se postřik nedostane.

Drátovci

- po letní pauze se začíná zvyšovat aktivita drátovců v povrchové vrstvě půdy. Při stejném počtu drátovců by letos nemusely být tak vysoké škody jako v suchých letech, půda je vlhká a drátovci nebudou mít potřebu hledat optimální mikroklima (vlhkost) uvnitř kořenů/hlíz - požerky budou spíše na povrchu.

Monitoring - mladé rostliny jsou opožděné v růstu, vadnou a odumírají. U rostlin s mohutným kořenovým systémem se napadení neprojeví. Vyrýpnout rostlinu s příznaky a hledat larvy drátovců v blízkosti kořenů či hlíz. Před výsevem/sázením půdní výkopky nebo návnady.

Ochrana - nesázet/neset náchylné plodiny na zamořené pozemky. V plodinách, kde je to možné, použít moření sadby a osiva nebo granulované insekticidy.

Kořenová zelenina a brambory před sklizní - pozemky či části pozemků s drátovci sklízet nejdříve, čím déle zůstanou na pozemku, tím vyšší bude poškození.

Vrtalky a vrtule celerová

- vrtalky vytvářejí na různých zeleninách (hl. brukvovité a celer) chodbičkové nebo plošné miny, obdobně vrtule celerová. Výskyty v posledních letech nízké, ale v ohnisku může být až 100 % rostlin s jednou nebo více minami.

Monitoring - při vyšším výskytu možno pozorovat dospělce na listech, lze použít i žluté misky/lepové desky a smýkání, ale diagnostika dospělců je obtížná a v praxi zpravidla nepoužitelná.

Ochranu možno signalizovat podle prvních, začínajících min v listech - v té době ještě dospělci kladou.

Ochrana - provádí se proti dospělcům před vykladením. Při výskytu velkým min je zpravidla již pozdě: i) účinnost přípravků je nízká a ii) listy jsou již poškozeny. Celkově výskyty nízké (vada vzhledu), postačí při sklizni odlomit napadený list.

Dřepčici - *Phyllotreta* spp.

- plošný výskyt, ale jen místy nad prahem škodlivosti. Výskyt se bude postupně snižovat - přesunou se na výdrol řepky a hořčici.

Monitoring - dospělci jsou většinou na vrchní straně listů, ve kterých jsou vykousané dírky.

Ochrana - u mladých rostlin se ošetření provádí při výskytu více než 1 dospělce na rostlinu, u rostlin s více listy určuje ochranu rozsah poškození listové plochy.

Zápředníček polní

- početnost celkově nízká, ale stejně jako v loňském roce může škodit na podzim (až do října) i při nízké početnosti - nepodcenit.

Monitoring - zelené housenky zpravidla na spodní straně listů, žijí jednotlivě, ale na

listu může být více housenek. Mají tvar brousku (nejširší uprostřed, k hlavě a zadečku se zužují). Skeletují listy, vrchní pokožka zůstává neporušena.

Dospělci se monitorují feromonovými lapáky.

Ochrana - provádí se proti mladým housenkám, které jsou nejcitlivější k insekticidům. Housenky jsou ukryté na spodní straně listů pod pokožkou => použít přípravky pronikající do pletiv (lokálně systémové) nebo kontaktními přípravky ošetřit i spodní stranu listů.

Sviluška chmelová

- polyfágní druh, napadá nadzemní orgány různých zelenin. Výskyt ve venkovních podmínkách zatím velmi nízký, s ohledem na počasí by s ní problém být neměl, ale na sušších lokalitách nebo ve srážkovém stínu pod stromy může lokálně způsobit vadu vzhledu.

Monitoring - listy žloutnou, na spodní straně listů pavučinka, pod kterou jsou vajíčka, nymfy a dospělci svilušek (použít lupu).

Ochrana - do plodin, do kterých nejsou registrovány žádné akaricidy, nebo krátce před sklizní použít oleje - pozor na popálení.

Bělásek řepový

- se snižováním intenzity ochrany proti jiným škůdcům přežívá více housenek bělásků, proto se s podzimem škodlivost zvyšuje. Škodí hl. v hlávkách (vada vzhledu - pouze na zpracování). Jedna housenka zničí jednu hlávkou.

Monitoring - žlutá vajíčka jednotlivě na spodní straně listu, zelená housenka zpočátku na spodní straně listu, starší se zařirají do hlávek (pozná se podle čerstvého

trusu nalepeného na listech či nahromaděného v paždí listů).

Ochrana - pod prahem škodlivosti držen ochrannou proti jiným škůdcům, škodlivost se projeví při nižší intenzitě ochrany. Starší instary ukryté v hlávkách jsou hůře zasažitelné.

Mšice zelná

- s ústupem predátorů se začínají kolonie rozrůstat (zelí, kapusta), ale jedná se o jednotlivé rostliny.

Monitoring - různě velké kolonie na listech a v hlávkách (i schované pod vrchními listy - oloupat).

Ochrana - provést v závislosti na početnosti užitečných organismů. Při nízkém napadení stačí oloupat při sklizni vrchní listy hlávky s kolonií.

Třásněnky

- na brukvovitých rostlinách výskyt lokální, ale noví dospělci mohou naletovat z okolí. Někde silné poškození listů v hlávkách (nádorky). Na cibuli jsou počty dospělců i nymf stále nízké, bez škod.

Monitoring - dospělci i nymfy jsou ukryté mezi nahloučenými listy nebo volně na listech (v zelí i v hlávce pod několika listy). V místě sání černé kupičky trusu.

Ochrana - v závislosti na množství a poškozené ploše. U citlivých odrůd brukvovité zeleniny po sání vznikají i nádorky - vada vzhledu. Vyšší riziko je u velkých rostlin, které začínají tvořit hlávky - dospělci se v nich schovají a postřik se k nim nedostane - ochrana se cílí na naletující dospělé.

Užitečné organizmy

S chladnějším počasím začnou postupně ubývat, již se to projevuje u pestřenek, proto se pozvolna zvětšují kolonie mšice zelné. Početnost zpravidla nízká, odpovídá nízkému výskytu škůdců. Kde jsou zbytky populací mšic, je komplex afidofágů a jejich (hyper)parazitoidů. V housenkách a kuklách záředníčka parazitují lumci a lumčiči. Na okrajích porostů s housenkami můry zelné se objevují hojněji samice lumka rodu *Therion* (velikost 1,5 cm) - využít k nepřímému monitoringu - začít hledat intenzivněji mladé housenky.

Poškozený list s mladými housenkami můr

Vajíčko květilky zelné

Kolonie mšice zelné se pozvolna rozrůstají. V kolonii mumiovité mšice - napadené mšicomary, dospělci hojní na rostlinách, ale parazitace je nízká. Celý rok chybějí slunéčka a s podzimem ubylo i pestřenek, které mšice dosud efektivně regulovaly.

Vůně nahnilých částí láká různý hmyz - nejčastěji dvoukřídlé a brouky

V ohnisku mohou být miny vrtalek na každé rostlině

Vylíhlá kukla běláška

Housenka polyfágního různorožce pelyňkového (délka 5 cm) napodobuje v klidu větvičku. V porostech se vyskytuje vzácně - neškodí.

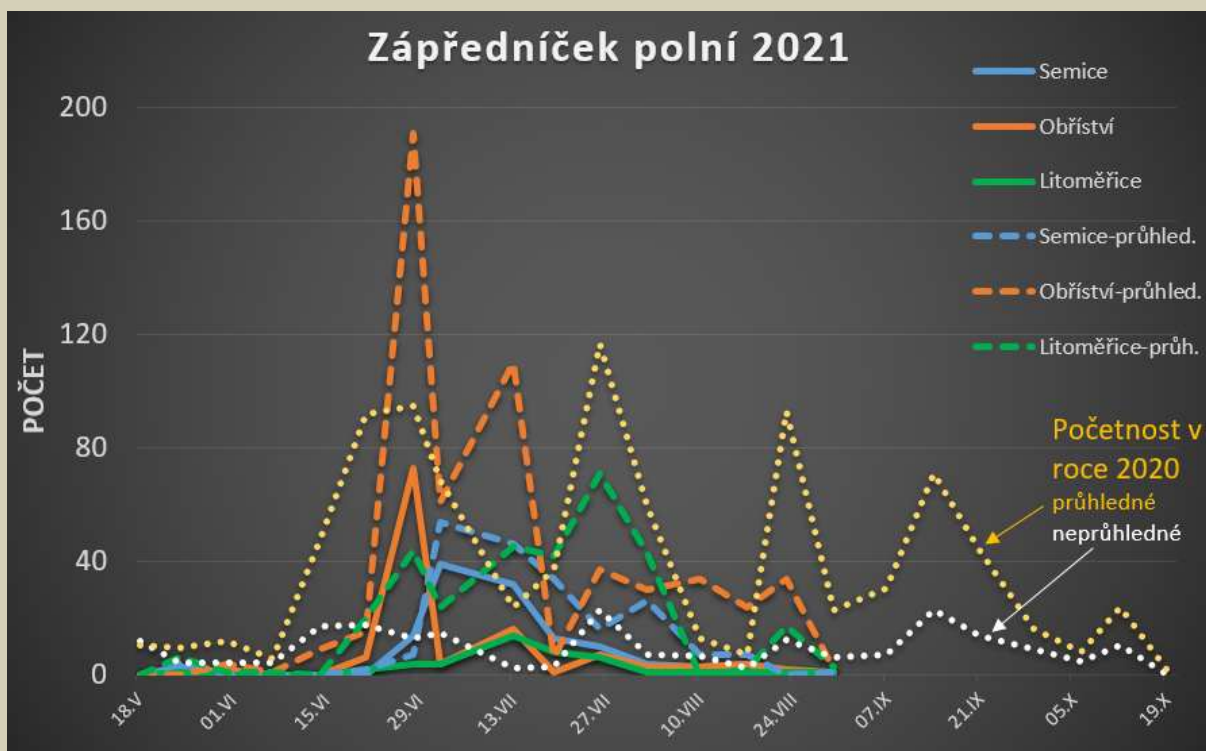
Na rostlinách se mohou objevit různé kokony, ukrývající vajíčka pavouků

Odchyt osenice polní a zápředníčka do feromonových lapáků v roce 2021

- tečkovaně - průměrný odchyt v předchozích letech (průměr ze všech 3 lokalit)
- zápředníček - čárkovaná čára (průhledný lapák), plná čára (neprůhledný lapák) - rozdíly v odchycích na stejné lokalitě

Osenice - letá 2. generace, lokálně nadprůměrné výskyty - monitorovat housenky

Zápředníček - vyšší výskyt pouze lokálně

Odchyt můry kapustové do feromonových lapáků v roce 2021

- létá 2. generace, housenky se začínají objevovat na brukvovité zelenině, řepě i dalších plodinách, spolu s m. zelnou mohou škodit až do října

